

Edyta Pawlak¹

Wydział Ekonomiki i Organizacji Gospodarki Żywnościowej
Akademia Rolnicza w Szczecinie

ANALIZA UDZIAŁU GRUPY NOWYCH CZŁONKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W ŚWIATOWYM HANDLU RYBAMI I PRZETWORAMI RYBNYMI

ANALYSIS OF THE SHARE OF THE NEW EC MEMBER STATES IN THE GLOBAL TRADE IN FISH AND FISH PRODUCTS

Synopsis. Przedstawiono analizę poziomu eksportu i importu ryb i przetworów rybnych w wyrażeniu wartościowym (w tys. USD) w podziale na grupę 15 krajów UE (tzw. „starej” UE) oraz na grupę 10 krajów, nowych członków UE. Na podstawie zgromadzonego materiału przedstawiono zmiany w wartości handlu światowego rybami i przetworami rybnymi, określono poziom wartości eksportu, importu i saldo obrotów handlowych krajów „starej” Unii Europejskiej i 10 nowoprzyjętych państw. Przyjmując podstawowy wskaźnik udziału danego kraju lub grupy krajów w światowym eksporcie i imporcie, określono udział 15 krajów UE i 10 nowoprzyjętych krajów do UE w światowym eksporcie i imporcie ryb i przetworów rybnych.

Słowa kluczowe: eksport ryb, import ryb, eksport przetworów rybnych, import przetworów rybnych, UE(15), kraje nowoprzyjęte

Wstęp

Przyjęcie 1 V 2004 r. dziesięciu nowych państw członkowskich w struktury Unii Europejskiej i przyjęcie przez te państwa wspólnej polityki handlowej i taryfy celnej UE ma wpływ na strukturę i kierunki wymiany międzynarodowej w Europie, jak i na świecie. Dlatego też istotną kwestią jest analiza wartości eksportu i importu poszczególnych grup towarowych, które w znaczący sposób mogą wpłynąć na saldo obrotów handlowych już rozszerzonej o kolejnych 10 członków Unii Europejskiej.

Integracja gospodarcza z krajami Unii Europejskiej wpłynie na pewno na zmianę struktury i kierunki wymiany 10 nowoprzyjętych państw co będzie mogło mieć przełożenie na zmiany w ilości, jak i wartości eksportu i importu. Zmiany te mogą mieć charakter zarówno krótko- jak i długookresowy. Dlatego też wpływ rozszerzenia Unii Europejskiej na światowy handel poszczególnymi grupami towarowymi będzie można zbadać dopiero po pewnym okresie funkcjonowania 25 krajów w ramach Unii Europejskiej.

Grupa towarowa ryby i przetwory rybne jest ważnym składnikiem struktury międzynarodowego handlu, a szczególnie stanowi ważny element struktury handlu zagranicznego krajów UE, jak i niektórych krajów nowoprzyjętych, w tym szczególnie Polski.

¹ email: epawlak@e-ar.pl.

Z uwagi na specyficzny charakter ryb i przetworów rybnych, są to produkty bardzo szybko psujące się, 90% handlu stanowią produkty przetworzone (np. mrożone, konserwowane, solone). Ryby żywe, świeże i chłodzone stanowią niewielką część handlu produktami rybnymi. Podstawowymi produktami w wymianie handlowej na świecie są krewetki, następnie ryby denne (morszczuk, dorsz, plamiak, mintaj, itp.), tuńczyki, łososie, małe ryby pelagiczne (śledzie, makrele, sardynki, itp.), głowonogi (kalmary, ośmiornice) oraz mączka rybna [Rynek... 2004, s.7].

Cel, zakres i metody badań

Celem opracowania jest wskazanie udziału 10 nowoprzyjętych członków Unii Europejskiej w światowym handlu rybami i przetworami rybnymi oraz ocena wpływu przystąpienia nowych członków do UE na światowy i europejski (regionalny) handel rybami i przetworami rybnymi.

Przedmiotem badań jest poziom eksportu i importu ryb i przetworów rybnych w wyrażeniu wartościowym (w tys. USD) w podziale na grupę 15 krajów UE (tzw. „starej” UE) oraz na grupę 10 krajów, nowych członków UE. Dane źródłowe zostały zaczerpnięte z publikacji FAO [Fishery... 1998, 2001, 2005]. Okres badawczy obejmuje lata 1995-2003. Przyjęto 1995 r. za rok bazowy ponieważ „stara” UE od 1995 r. funkcjonuje w składzie 15 krajów, natomiast 2003 r. jest ostatnim rokiem, za który można było pozyskać szczegółowe dane dotyczące obrotów międzynarodowych poszczególnych krajów objętych badaniami.

Na podstawie zgromadzonego materiału przedstawiono zmiany w wartości światowego handlu rybami i przetworami rybnymi, określono poziom wartości eksportu, importu i saldo obrotów handlowych krajów „starej” Unii Europejskiej i 10 nowoprzyjętych państw.

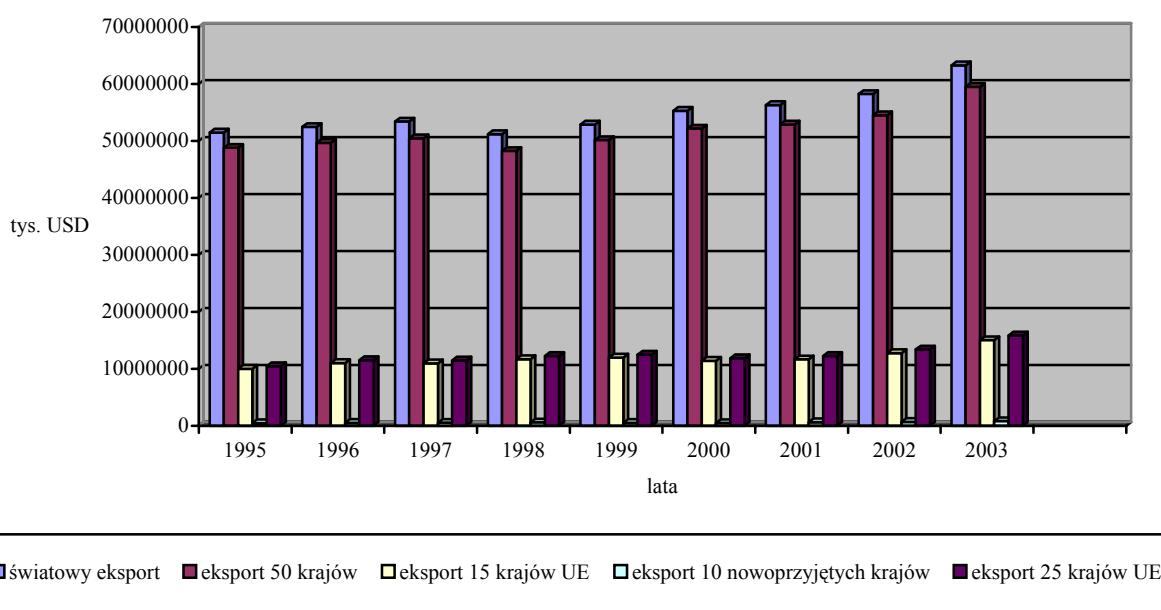
Przyjmując podstawowy wskaźnik udziału danego kraju lub grupy krajów w światowym eksporcie i imporcie określono udział 15 krajów UE i 10 nowoprzyjętych krajów do UE w światowym eksporcie i imporcie ryb i przetworów rybnych [Jagiello 2003, s. 9].

Eksport ryb i przetworów rybnych

Wartość światowego eksportu ryb i przetworów rybnych w latach 1995-2003 wynosiła od 51 188 041 tys. USD (w 1998 r.) do 63 276 285 tys. USD (w 2003 r.). Generalnie, poza spadkiem w 1998 r., widoczna była tendencja wzrostu wartości eksportu ryb i przetworów rybnych w badanym okresie o ponad 23%.

W ogólnej wartości światowego eksportu 50 krajów, największych światowych eksporterów ryb i przetworów rybnych, miało udział od 93,6% (w 2002 r.) do 94,8% (w 1995

i 1999 r.). Do grupy największych światowych eksporterów należy 12 krajów „starej” UE, poza Luksemburgiem, Austrią i Finlandią. Wartość eksportu światowego ryb i przetworów rybnych i eksportu z badanych grup krajów prezentuje rysunek 1. Natomiast z grupy krajów, które 1.V.2004 r. wstąpiły do UE, tylko Polska znalazła się w grupie 50 największych eksporterów ryb i przetworów rybnych, zajmując w badanym okresie w tej grupie miejsca od 30 do 35. Wartość eksportu ryb i przetworów rybnych pozostałych 9 krajów była zdecydowanie mniejsza niż krajów „starej” UE i Polski.

Rysunek 1. Wartość światowego i badanych grup krajów eksportu ryb i przetworów rybnych w latach 1995-2003, tys. USD

Figure 1. Value of exports of fish and fish products by country groups and in the whole world in 1995-2003, thousand USD

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Fishery... 1998, 2001, 2005, tabele: A-8 Imports and exports by country and seven fishery commodity groups, A-3 International trade in fishery commodities by principal importers and exporters]

W latach 1995-2003 kraje Unii Europejskiej wyeksportowały ryb i przetworów rybnych na ogólną wartość od 9 992 476 tys. USD (w 1995 r.) do 15 033 401 tys. USD w (2003 r.). W badanym okresie eksport krajów UE wzrósł o 55,5%. Czyli wzrost wartości eksportu ryb i przetworów rybnych krajów UE był zdecydowanie szybszy niż wzrost eksportu światowego w badanej grupie towarowej. Do krajów UE o najwyższej wartości eksportu ryb i przetworów rybnych należą: Dania, Holandia, Wielka Brytania, Francja i Hiszpania. Zdecydowanie mniejszą wartością eksportu ryb i przetworów rybnych charakteryzowały się takie kraje jak: Szwecja, Grecja, Portugalia i Belgia (tabela 1), ale zaliczane są one również do 50 największych światowych eksporterów ryb i przetworów rybnych. Natomiast wartość eksportu ryb i przetworów rybnych uzyskana w badanym okresie przez Luksemburg, Austrię

i Finlandię jest marginalna i państwa te są poza grupą 50 największych światowych eksporterów ryb i przetworów rybnych.

Tabela 1. Wartość eksportu ryb i przetworów rybnych krajów UE w latach 1995-2003, tys. USD

Table 1. Exports of fish and fish products, from EU in 1995-2003, thousand USD

Kraj	Rok								
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Francja	993364	1003460	1097534	1097356	1107169	1095742	1018843	1088572	1326402
Włochy	313052	372290	377187	372700	356976	372573	381086	424371	453515
Niemcy	899248	1055756	976787	1053285	966300	1101877	1035359	1156911	1276759
Belgia	366898	388793	437184	478843	447598	468991	520916	570587	762427
Luksemburg	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	22510	18183	23986	21867
Holandia	1447239	1470046	1425544	1364809	1744665	1343979	1420513	1802893	2182588
Dania	2459629	2698976	2648911	2897707	2884334	2755676	2660563	2872438	3213465
Irlandia	362574	431813	371329	381079	343826	342368	427729	437012	453499
W. Brytania	1195477	1307859	1264447	1549305	1427853	1258585	1306042	1353123	1669660
Grecja	159478	181892	218274	230051	278208	227814	209912	226047	317221
Hiszpania	1190676	1461486	1471306	1529315	1604237	1599631	1844257	1889541	2226523
Portugalia	275155	275174	260327	267894	278586	281479	271475	299742	344818
Austria	17286	11654	9660	7522	10689	8680	7525	19385	32683
Finlandia	22263	21649	20738	18233	21493	17020	14458	14356	13041
Szwecja	290137	333720	371171	419214	477992	498393	507644	562094	738933
Razem UE	9992476	11014568	10950399	11667313	11949926	11395318	11644505	12741058	15033401
Eksport światowy	51474671	52452015	53420234	51188041	52882533	55295248	56291398	58241516	63276285
% udziału UE w eksporcie światowym	19,4	21,0	20,5	22,8	22,6	20,6	20,7	21,9	23,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Fishery... 1998, 2001, 2005, tabele: A-8 Imports and exports by country and seven fishery commodity groups, A-3 International trade in fishery commodities by principal importers and exporters]

Wartość eksportu ryb i przetworów rybnych w latach 1995-2003 w 10 krajach, nowych członkach UE wynosiła od 440 986 tys. USD (w 1995 r.) do 789 319 tys. USD (w 2003 r.). W badanym okresie zauważalny był spadek wartości eksportu w latach 1999-2000, spowodowany zmianami cen ryb i przetworów rybnych w określonych grupach towarowych oraz zmianami w ilości dostarczanych ryb i przetworów rybnych. W kolejnym roku nastąpił ponowny wzrost wartości eksportu ryb i przetworów rybnych (tabela 2). Wartość eksportu badanej grupy towarowej wzrosła o około 79%. Jak wynika z zaprezentowanych powyżej danych wartość eksportu w badanej grupie krajów wzrosła znacznie bardziej niż wynosił wzrost wartości światowego eksportu i wzrost wartości eksportu ryb i przetworów rybnych z 15 krajów dawniejszych członków Unii Europejskiej.

Polska jest jedynym krajem spośród 10 nowych członków Unii Europejskiej, który należy do grupy 50 największych światowych eksporterów ryb i przetworów rybnych. W badanym okresie wyeksportowano z Polski ryb i przetworów rybnych od 151 640 tys. USD (w 1995 r.) do 313 203 tys. USD (w 2003 r.) (tabela 2). Był to ponad 106% wzrost wartości eksportu w badanym okresie. Pozostałe 9 krajów charakteryzowały się już znacznie

mniejszym udziałem w światowym eksporcie ryb i przetworów rybnych i nie zostały zaliczone do 50 największych światowych eksporterów ryb i przetworów rybnych.

Tabela 2. Wartość eksportu ryb i przetworów rybnych nowych członków UE w latach 1995-2003, tys. USD
Table 2. Exports of fish and fish products from the EU new member states in 1995-2003, thousand USD

Kraj	Rok								
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Polska	151640	159961	228574	274573	282354	242770	246226	252605	313203
Czechy	30378	32243	28974	30030	25922	25935	31222	35726	44431
Słowacja	2091	2175	2511	3001	1859	2003	1630	2335	3266
Węgry	8625	8162	6422	10189	6948	5483	5241	4560	9157
Słowenia	4407	5791	5117	6233	6597	6226	5820	6039	7348
Litwa	39562	60010	68707	51931	33560	33762	60722	77601	115151
Łotwa	89993	112961	82070	78274	51849	49915	106423	122805	131119
Estonia	107777	100026	82183	101995	77582	79728	126902	129420	142127
Malta	3111	5364	6101	5804	6571	7962	13609	17850	18780
Cypr	3402	2538	2902	2759	4343	6372	6806	5493	4737
Razem	440986	489231	513561	564789	497585	460156	604601	654434	789319
Eksport światowy	51474671	52452015	53420234	51188041	52882533	55295248	56291398	58241516	63276285
% udział w eksporcie światowym	0,9	0,9	1,0	1,1	0,9	0,8	1,1	1,1	1,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Fishery... 1998, 2001, 2005, tabele: A-8 Imports and exports by country and seven fishery commodity groups, A-3 International trade in fishery commodities by principal importers and exporters]

Kraje „starej” Unii Europejskiej w badanym okresie miały od 19,4% do 23,8% (w 2003 r.) udziału w światowym eksporcie ryb i przetworów rybnych. Natomiast kraje nowoprzyjęte stanowiły od 0,9% (1995 r.) do 1,2% (w 2003 r.) udziału w światowym eksporcie ryb i przetworów rybnych. Po rozszerzeniu Unii Europejskiej o kolejne 10 krajów można szacować, iż udział 25 krajów UE będzie oscylował w granicach 25% w wartości światowego eksportu ryb i przetworów rybnych (por. tabelę 1 i tabelę 2).

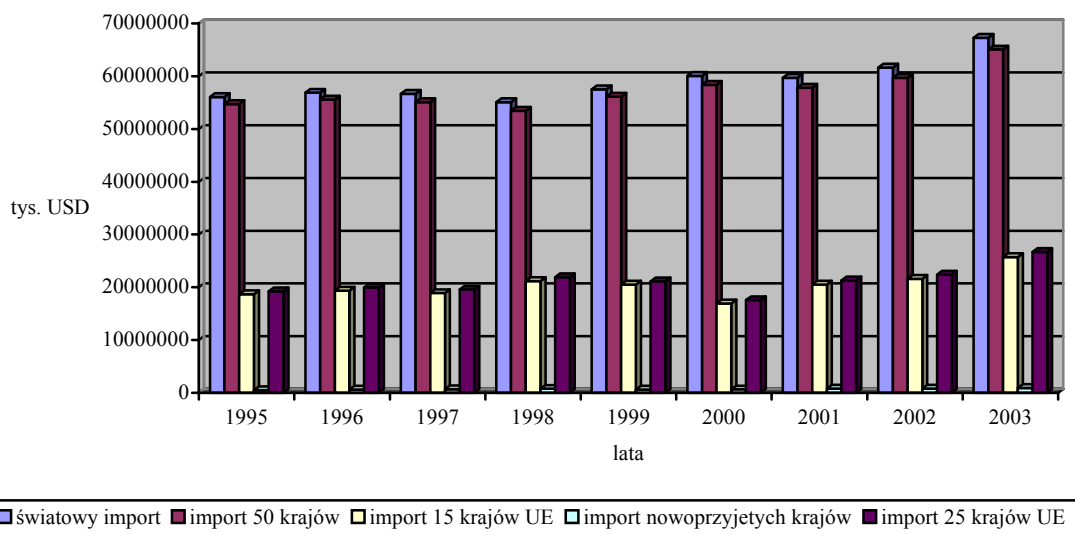
Import ryb i przetworów rybnych

Światowa wartość importu ryb i przetworów rybnych wynosiła w latach 1995-2003 od 55 084 330 tys. USD (w 1998 r.) do 67 250 000 tys. USD (w 2003 r.). Do 1997 r. następował światowy wzrost wartości importu ryb i przetworów rybnych, w 1998 r. nastąpiło załamanie importu, ale od 1999 r. widoczny był ponowny wzrost wartości importu ryb i przetworów rybnych aż do 2003 r. W 2003 r. światowa wartość importu ryb i przetworów rybnych wzrosła w stosunku do wartości importu z 1998 r. o ponad 22%.

Udział wartości importu 50 krajów największych importerów ryb i przetworów rybnych w światowym imporcie w badanym okresie wynosił od 96,7% (w 2003 r.) do 97,7% (w 1996 r.). Do grupy 50 krajów o największym światowym imporcie ryb i przetworów rybnych należą wszystkie bez wyjątku kraje „starej” Unii Europejskiej oraz cztery z dziesięciu krajów nowych członków UE: Polska i Czechy w całym okresie badawczym,

Litwa (w latach 1995-1996, 2000-2003) i Estonia (w latach 2001-2003). Wartość światowego i badanych grup krajów importu ryb i przetworów rybnych prezentuje rysunek 2.

Kraje Unii Europejskiej należą do największych importerów ryb i przetworów rybnych, ich udział w wartości światowego importu wynosił od 28,2% (w 2000 r.) do 38,4% (w 1998 r.) (tabela 3). Około 23% udziału w wartości światowego importu badanej grupy towarowej ma Japonia, a 17% Stany Zjednoczone [Rynek... 2004, s.7]. Natomiast udział 10 nowo przyjętych członków UE wynosił od 0,9% (w 1995 r.) do 1,7% (w 2000 r.) (tabela 4). Można więc szacować, że udział 25 krajów Unii Europejskiej w światowym imporcie ryb i przetworów rybnych będzie wynosił około 40% światowego importu badanej grupy towarowej.

Rysunek 2. Wartość światowego i badanych grup krajów importu ryb i przetworów rybnych w latach 1995-2003, tys. USD

Figure 2. Value of imports of fish and fish products by country groups and in the whole world in 1995-2003, thousand of USD

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Fishery... 1998, 2001, 2005, tabele: A-8 Imports and exports by country and seven fishery commodity groups, A-3 International trade in fishery commodities by principal importers and exporters]

Wartość importu ryb i przetworów rybnych w 15 krajach UE w latach 1995-2003 wynosiła od 16 919 171 tys. USD (w 2000 r.) do 25 743 955 tys. USD (w 2003 r.). Wzrost wartości importu ryb i przetworów rybnych w krajach UE wynosił ponad 52%. Do krajów o największym imporcie ryb i przetworów rybnych należą: Hiszpania, Francja, Włochy, Niemcy, W. Brytania, Dania (tabela 3). Kraje UE są przede wszystkim importerami norweskiego łososia hodowlanego, w postaci łososia świeżego lub filetów, który trafia do Francji, Danii, Niemiec i Szwecji [Światowa... 2005, s. 6].

Tabela 3. Wartość importu ryb i przetworów rybnych krajów UE w latach 1995-2003, tys. USD
Table 3. Imports of fish and fish products in EU in 1995-2003, thousand USD

Kraj	Rok								
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Francja	3221298	3194133	3062051	3505333	3280940	293618	3055859	3206511	3771152
Włochy	2281316	2590985	2571868	2808587	2728568	2535269	2716373	2906007	3558950
Niemcy	2478817	2542957	2362914	2623741	2288523	2262018	2349008	2419534	2635070
Belgia	1035818	966333	979272	1061056	1063195	1027545	1000296	1064299	1387203
Luksemburg	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	65457	62817	63093	77208
Holandia	1191857	1141647	1107443	1230199	1304585	1161180	1231085	1333131	1700622
Dania	1573732	1618669	1521181	1704234	1771500	1806365	1733545	1805598	2084573
Irlandia	86905	104609	127649	109040	115853	110153	123999	130307	116071
W. Brytania	1910091	2065025	2141619	2384028	2276998	2183811	2236944	2327559	2507661
Grecja	213230	282665	297437	292098	308553	276043	302029	379619	441847
Hiszpania	3105684	3134893	3069601	3545751	3286831	3351670	3715332	3852942	4904151
Portugalia	763245	782858	749602	926322	1017066	860612	934922	947483	1101140
Austria	187511	202711	185985	198765	207997	160157	179826	192690	240900
Finlandia	113239	137447	126096	134456	118244	116153	131613	141131	170414
Szwecja	546076	587169	592593	634802	715463	709120	731570	804437	1046993
Razem	18708818	19352101	18895311	21158412	20484316	16919171	20505218	21574341	25743955
Import światowy	56045224	56863709	56661188	55084330	57492816	60070660	59695280	61608001	67250000
% udział w imporcie światowym	33,4	34,0	33,3	38,4	35,6	28,2	34,3	35,0	38,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Fishery... 1998, 2001, 2005, tabele: A-8 Imports and exports by country and seven fishery commodity groups, A-3 International trade in fishery commodities by principal importers and exporters]

Państwa będące nowymi członkami UE w badanym okresie zaimportowały ryby i przetwory rybne za łączną wartość od 499 394 tys. USD (w 1995 r.) do 920 710 tys. USD (w 2003 r.). W badanym okresie wartość importu ryb i przetworów rybnych wzrosła o ponad 84%. Do grupy krajów o najwyższej wartości importu ryb i przetworów rybnych należą: Polska, Czechy, Litwa i Estonia. Najniższą wartością importu charakteryzowały się Malta, Słowacja, Słowenia (tabela 4).

Tabela 4. Wartość importu ryb i przetworów rybnych przez nowych członków UE w latach 1995-2003, tys. USD
Table 4. Imports of fish and fish products by the EU new member states in 1995-2003, thousand USD

Kraj	Rok								
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Polska	183965	238989	262209	322730	260653	297715	369641	334621	383750
Czechy	83952	95663	90899	89390	73795	73705	87136	91199	98373
Słowacja	34590	42100	43381	46955	32269	35354	31638	37116	37311
Węgry	46034	44688	46550	57314	39552	39442	49240	56204	56239
Słowenia	26839	28912	28547	29995	29280	26021	28227	31757	37569
Litwa	31067	68111	71095	61287	52499	55845	91629	88006	112911
Łotwa	19042	27708	38138	46805	36097	37291	45289	48055	55668
Estonia	18026	19640	41447	50720	30951	30774	44417	61770	78235
Malta	17552	19225	18789	20252	19442	16935	22818	20960	23400
Cypr	38327	34668	31893	36292	31891	30095	33891	33366	37254
Razem	499394	619704	672948	761740	606429	643177	803926	803054	920710
Import światowy	56045224	56863709	56661188	55084330	57492816	60070660	59695280	61608001	67250000
% udział w imporcie światowym	0,9	1,1	1,2	1,4	1,1	1,7	1,3	1,3	1,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie FAO Fishery statistics commodities, Vol 83 Roma 1998, Vol 89 Roma 2001, Vol 97 Roma 2005, A-8 Imports and exports by country and seven fishery commodity groups, A-3 International trade in fishery commodities by principal importers and exporters.

Saldo bilansu handlowego rybami i przetworami rybnymi

Najmniej korzystną relację importu do eksportu ryb i przetworów rybnych dla 15 krajów UE odnotowano w 2003 r. Natomiast najkorzystniejsza relacja importu do eksportu ryb i przetworów rybnych wystąpiła w 2000 r. (tabela 5). Wśród 15 krajów UE tylko 3 kraje: Holandia, Dania i Irlandia charakteryzowały się w całym okresie badawczym dodatnią wartością obrotów handlowych rybami i przetworami rybnymi (por. tabelę 1 i tabelę 3).

Natomiast w grupie krajów nowoprzyjętych do UE najgorsza relacja wartości importu do eksportu ryb i przetworów rybnych została odnotowana w 2001 r. Najkorzystniejszą relację odnotowano w 1995 r. (tabela 5). W tej grupie krajów tylko dwa kraje: Łotwa i Estonia w całym okresie badawczym odnotowywały dodatnie saldo obrotów rybami i przetworami rybnymi. W 1995 r. również Litwa posiadała saldo dodatnie, niestety w kolejnych latach odnotowywała już saldo ujemne (por. tabelę 2 i tabelę 4).

Tabela 5. Bilans handlu rybami i produktami rybnymi w 15 krajach UE i krajach nowoprzyjętych w latach 1995-2003, tys. USD

Table 5. Balance of trade in fish and fish products in the 15 EU member states and the newly accepted ones in 1995-2003, thousand USD

Pozycja bilansu handlowego	Rok								
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Eksport UE	9992476	11014568	10950399	11667313	11949926	11395318	11644505	12741058	15033401
Import UE	18708818	19352101	18895311	21158412	20484316	16919171	20505218	21574341	25743955
Saldo	-8716343	-8337533	-7944912	-9491099	-8534390	-5523853	-8860713	-8833283	-10710554
Eksport 10	440986	489231	513561	564789	497585	460156	604601	654434	789319
Import 10	499394	619704	672948	761740	606429	643177	803926	803054	920710
Saldo	-58408	-130473	-159387	-196951	-108844	-183021	-199325	-148620	-131391

Źródło: opracowanie własne na podstawie FAO Fishery statistics commodities, Vol 83 Roma 1998, Vol 89 Roma 2001, Vol 97 Roma 2005, A-8 Imports and exports by country and seven fishery commodity groups, A-3 International trade in fishery commodities by principal importers and exporters.

Saldo obrotów handlowych rybami i przetworami rybnymi 15 krajów UE oraz 10 nowych członków UE w badanym okresie było ujemne. Nie może to jednak świadczyć o słabej pozycji konkurencyjnej gospodarek badanych grup krajów w grupie towarowej ryb i przetworów rybnych. Najnowsze badania dowodzą, że nie można tylko na podstawie poprawy lub pogorszenia wyników bilansu handlowego przesadzać o lepszej lub gorszej pozycji kraju lub grupy krajów na arenie międzynarodowej. Dla precyzyjnego określenia pozycji międzynarodowej kraju lub grupy krajów należałoby włączyć do oceny wskaźniki cenowe [Jagiello 2003, s.12], czego w prezentowanym artykule nie dokonano ze względu na ograniczenie rozmiarów publikacji. Dlatego też przedstawiona w artykule analiza obrotów handlowych krajów „starej” UE i krajów nowoprzyjętych nie może jednoznacznie przesądzać o złej pozycji międzynarodowej w świetle przedstawionego materiału tak jednej, jak i drugiej grupy krajów.

Wnioski

Rozszerzenie Unii Europejskiej o 10 nowych państw członkowskich może spowodować wzrost udziału eksportu Unii Europejskiej w światowym eksporcie ryb i przetworów rybnych z poziomu około 24% do poziomu ponad 25%. Natomiast po stronie importu wzrost ten może nastąpić z poziomu ponad 38% do około 40%. Oczywiście wartości te są szacowane na podstawie dotychczasowej wartości eksportu i importu osiągniętej przez dwie badane grupy krajów. Jednakże proces integracji i wszystkie efekty ekonomiczne związane z międzynarodową integracją gospodarczą mogą spowodować zmiany nie tylko w kierunkach i strukturze handlu zagranicznego poszczególnych nowoprzyjętych krajów ale także w wartości i ilości dotychczasowego importu i eksportu. Ocenic to jednak będzie można dopiero po pewnym okresie funkcjonowania 25 państw w ramach Unii Europejskiej.

Wydaje się, że istotną kwestią jest zaobserwowany znacznie wyższy od światowego i krajów „starej” Unii Europejskiej wzrost eksportu i importu ryb i przetworów rybnych w krajach nowoprzyjętych. Jeżeli zostałaby utrzymana taka tendencja wzrostu import i eksportu można byłoby twierdzić, że kraje nowoprzyjęte będą miały wpływ na zwiększenie udziału Unii Europejskiej w handlu światowym rybami i przetworami rybnymi.

W przypadku Polski nie sprawdziła się „czarna” wizja załamania się wartości polskiego eksportu i importu ryb i przetworów rybnych w okresie po uzyskaniu członkostwa w Unii Europejskiej. W latach 2004-2005 odnotowano kolejny wzrost wartości zarówno eksportu jak i importu ryb i przetworów rybnych [por. Pawlak 2006].

Na uwagę zasługuje również fakt, że w badanym okresie następował znacznie szybszy wzrost importu, niż wzrost eksportu, zarówno w krajach „starej” UE, jak i wśród 10 nowych jej członków. Przyczyną takiego stanu rzeczy są ograniczone możliwości połowowe wymienionych dwóch grup krajów, a tym samym konieczność zaspakajania potrzeb rynku rybami i przetworami pochodzącymi z importu.

Literatura

- FAO fishery statistics. Commodities. (1998). Tom 83, Rzym.
FAO fishery statistics. Commodities. (2001). Tom 89, Rzym.
FAO fishery statistics. Commodities. (2005). Tom 97, Rzym.
Jagiello M. (2003): Wskaźniki międzynarodowej konkurencyjności gospodarki, *Studia I Materiały* 80.
Pawlak E. (2006): Analiza udziału ryb i przetworów rybnych w polskim handlu zagranicznym, *Oeconomica*, (artykuł w druku).
Rynek ryb, stan i perspektywy. (2004). *Analizy Rynkowe*, IERiGŻ, MRR, ARR, MRiRW, Warszawa.
Światowa produkcja łososia atlantyckiego. (2005). *Magazyn Przemysłu Rybnego* 3.

Abstract. The paper presents an analysis of exports and imports of fish and fish products in terms of their value (thousand of USD) in the so called ‘old EU member states’ (15 countries) and ‘new member states’ (10 countries). The acquired information and data made it possible to identify changes in the value of world trade in fish and fish products, to estimate the exports and imports as well as the balance of trade in the above groups of countries. The share of the EU(15) member states and the newly accepted ones in the world exports and imports of fish and fish products as well as the impact of the EU extension on the worldwide and regional trade in fish and fish products is presented.

Key words: exports, imports, fish, fish products, EU(15), new member states